

คำนำ

เอกสารประกอบการสอน วิชาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต รหัสวิชา ศท 0303 เล่มนี้เรียบเรียงขึ้นตามหลักสูตรอนุปริญญา สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ซึ่งวิชาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต อยู่ในหมวดศึกษาทั่วไปที่นักศึกษาทุกสาขาวิชาต้องเรียน โดยได้จัดทำตามลำดับและมีเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชาและครอบคลุมรายละเอียดในคำอธิบายรายวิชาอย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน ผู้จัดทำได้แบ่งเนื้อออกเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ใหญ่ และแยกเป็นหน่วยการเรียนย่อย 12 หน่วยการเรียน ในแต่ละหน่วยการเรียนได้จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา และผู้สอนสามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ด้วย นอกจากนี้ท้ายหน่วยการเรียนได้จัดทำแบบทดสอบไว้เพื่อให้ผู้สอนประเมินผลการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนประเมินตนเองได้ด้วย ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต รหัสวิชา ศท 0303 เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ครูอาจารย์และบุคคลทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้จัดทำ ขออภัยมา ณ ที่นี้

สุวภัทร นาริรัมย์

ครูชำนาญการ

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ : กระบวนการคิดและการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์	1
หน่วยที่ 1 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์	2
ความรู้ทางวิทยาศาสตร์	4
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	15
วิธีการทางวิทยาศาสตร์	33
หน่วยที่ 2 การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์	45
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบโครงงาน	46
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้	54
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	66
หน่วยการเรียนรู้ : มนุษย์และสิ่งแวดล้อม	84
หน่วยที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม	85
สิ่งแวดล้อม	87
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม	91
การพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์	98
หน่วยที่ 4 ผลกระทบจากมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม	112
ความหมายและประเภทของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	114
ผลกระทบด้านเกษตรกรรม	116
ผลกระทบด้านอุตสาหกรรม	128
ผลกระทบด้านการก่อสร้างและการพัฒนาเมือง	136
หน่วยการเรียนรู้ : วิฤตพลังงานและภาวะโลกร้อน	145
หน่วยที่ 5 วิฤตพลังงาน	146
ความหมายของพลังงาน	148
แหล่งพลังงานที่ใช้ในปัจจุบัน	154
สาเหตุและผลกระทบของวิฤตพลังงาน	155
การใช้พลังงานฟอสซิลและพลังงานทดแทน	157

สารบัญ (ต่อ)

หน่วยที่ 6 ภาวะโลกร้อน	179
ภาวะโลกร้อน	181
สาเหตุและผลกระทบของภาวะโลกร้อน	185
วิธีลดก๊าซเรือนกระจก แก้ปัญหาภาวะโลกร้อน	192
หน่วยการเรียนรู้ : สารมลพิษในสิ่งแวดล้อม	202
หน่วยที่ 7 สารมลพิษในอากาศ	203
อากาศและสารมลพิษในอากาศ	205
แหล่งที่มาของสารมลพิษในอากาศ	215
ผลกระทบของสารพิษในอากาศ	216
หน่วยที่ 8 สารมลพิษในน้ำ	235
น้ำและสารมลพิษในน้ำ	237
แหล่งที่มาของสารมลพิษในน้ำ	242
ผลกระทบของสารพิษในน้ำ	245
หน่วยที่ 9 สารมลพิษในดิน	253
ดินและสารมลพิษในดิน	255
แหล่งที่มาของสารมลพิษในดิน	262
ผลกระทบของสารพิษในดิน	265
หน่วยการเรียนรู้ : การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	274
หน่วยที่ 10 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	275
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	277
การอนุรักษ์ป่าไม้	291
การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ	296
หน่วยที่ 11 หลักการและแนวคิดพื้นฐานของการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน	304
หลัก 3Rs	306
หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน	313
แนวคิดการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน	321

สารบัญ (ต่อ)

หน่วยที่ 12 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	329
แนวทางการลดการใช้ทรัพยากร	331
การเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	339
การส่งเสริมพฤติกรรมยั่งยืนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	347

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	การแบ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 13 ทักษะ	16
ตารางที่ 2	บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น	63
ตารางที่ 3	ส่วนประกอบของก๊าซ	205

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของสาขาวิทยาศาสตร์	5
ภาพที่ 2 รูปทั่วไปการได้มาซึ่งความรู้วิทยาศาสตร์	11
ภาพที่ 3 ประสาทสัมผัสทั้ง 5	18
ภาพที่ 4 การจำแนกสิ่งมีชีวิตออกเป็นหมวดหมู่	23
ภาพที่ 5 ขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์	35
ภาพที่ 6 รวมกำลังการผลิตไฟฟ้าและการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยปี พ.ศ.2565	151
ภาพที่ 7 โรงกลั่นน้ำมันดิบในซาอุดีอาระเบีย	160
ภาพที่ 8 ชุดชุดเจาะก๊าซธรรมชาติสัญญาติรัสเซีย	161
ภาพที่ 9 การเกิดสภาวะเรือนกระจก	181
ภาพที่ 10 การปล่อยก๊าซคาร์บอนในระดับอุตสาหกรรม	183
ภาพที่ 11 ศักยภาพในการทำให้เกิดภาวะโลกร้อน	185
ภาพที่ 12 หน้าตัดข้างของดิน	256
ภาพที่ 13 การแยกประเภทของพลาสติก	310
ภาพที่ 14 สัญลักษณ์หรือสีของถังขยะ	312